

Kamerleden nemen verkiezingen waar in Servië

Van 15 tot en met 18 december 2023 namen drie Kamerleden deel aan een verkiezingswaarneming in Servië. Dit waren de Eerste Kamerleden [Farah Karimi](#) (delegatieleider, GroenLinks en Hoofd van de OSVE PA missie) en [Madeleine van Toorenburg](#) (CDA). Zij namen deel als lid van de OVSE Parlementaire Assemblée (OVSE PA). Het voormalige Tweede Kamerlid Sjoerd Warmerdam (D66) participeerde als lid van de Raad van Europa Assemblée (PACE). Er waren 361 internationale waarnemers uit 45 landen aanwezig, waarvan 71 parlementsleden van de OVSE PA, 23 van de PACE en 13 van het Europees Parlement. Zesenhalf miljoen Serviërs gingen naar de stembus op zondag 17 december voor de parlements- en lokale verkiezingen. En marge van de bijeenkomsten spraken de leden met de Nederlandse ambassadeur, Joost Reintjes.

Ongelijk speelveld

De parlements- en lokale verkiezingen kenmerkten zich door onevenredig veel aandacht voor de – niet verkiesbare, zittende president Aleksander Vucic. De verkiezingen waren goed georganiseerd en er waren voldoende politieke alternatieven voor de kiezers, echter de internationale waarnemers constateerden dat de huidige president en de regeringspartijen een ongerechtvaardigd voordeel genoten. Door het gebrek aan onafhankelijke media en het beperkte bereik van commerciële tv- en radiostations ging het grootste deel van de aandacht naar president Vucic. Ook gaven de nationale omroepen in de campagne de voorkeur en positieve aandacht aan de regeringscoalitie en de president en was de toon van de nieuwsberichten over de oppositiepartijen vooral negatief. Ook de ondervertegenwoordiging van vrouwen in de campagne was opvallend. “Er was sprake van grote sociale en politieke verdeeldheid,” constateerde Karimi. Verder sprak zij haar zorgen uit over de vrijheid van meningsuiting en de positie van de LHBTI gemeenschap, mensenrechtenverdedigers en journalisten die geconfronteerd werden met intimidatie.

Vervroegde verkiezingen

De vervroegde parlementsverkiezingen en de gelijktijdige lokale verkiezingen vonden plaats in een complexe internationale situatie. Servië is kandidaat-lidstaat van de Europese Unie en onderhoudt goede relaties met Rusland. Nadat de Servische president op 1 november besloot tot vervroegde verkiezing registreerden 18 partijen of coalities van partijen zich voor deze verkiezingen. De partij van de huidige president deed mee onder de naam ‘Aleksander Vucic- Serbia must not stop’, hoewel dit geen presidentiële verkiezingen waren en de heer Vucic geen kandidaat was voor het parlement. De overige namen op het stembiljet bestonden uit coalities van (oppositie)partijen zoals ‘Serbia against violence’ en ‘Together for the future and development’ of groepen van minderheden zoals ‘Political fight of Albanians continue’ en de ‘Democratic alliance of Croats in Vojvodina’. Het was voor de kiezers niet duidelijk op wie ze gingen stemmen omdat het stembiljet slechts de naam van de lijst bevatte en niet de te kiezen parlementariërs. De belangrijkste partijen waren uitgenodigd voor de briefings, opvallend was dat de oppositiepartijen hier geen gehoor aan hadden gegeven. Farah Karimi, hoofd van de OVSE PA waarnemers, sprak vooral haar zorgen uit over de frequentie van vervroegde verkiezingen wat het vertrouwen van de bevolking van Servië in de overheid en het functioneren van de democratische instellingen steeds verder aantast.

Verkiezingsdag

De Kamerleden hebben in en rond Belgrado de procedures in de stembureaus gecheckt die hoofdzakelijk waren ingericht in basis- en middelbare scholen. Er werd gelet op de omstandigheden in en buiten het stemlokaal, de aanwezigheid van andere, partijwaarnemers of waarnemers van maatschappelijke organisaties, het waarborgen van voldoende geheimhouding bij het stemmen en of mensen met een beperking konden deelnemen. De algemene indrukken van de Leden waren dat

de stemmingen goed georganiseerd verliepen en transparant waren. Per stembureau waren er gemiddeld 1400 geregistreerde stemmers met uitschieters naar 2.500 met name buiten Belgrado. De waarnemers constateerden dat een aantal stembureaus te klein waren voor het aantal geregistreerde stemmers. Volgens Van Toorenburg zorgde de lange rijen en het feit dat sommige stemlokalen slechts bereikbaar waren via trappen voor slechte toegankelijkheid. Incidenteel waren er meldingen van agressie, vermoedens van het kopen van stemmen en het niet altijd goed waarborgen van het stemgeheim.

Vorbereidende briefings

Op vrijdag 15 en zaterdag 16 december kregen de leden briefings van ODIHR (organisatie voor democratische instituties en mensenrechten), kandidaten, vertegenwoordigers van verkiezingsautoriteiten, vertegenwoordigers van de media, journalisten en maatschappelijke organisaties. Als hoofd van deze verkiezingswaarnemingsmissie wees Karimi erop dat dit de 11e keer was dat de OVSE PA waarnemers naar Servië stuurt. "Verkiezingswaarneming is voor ons een regelmatig terugkerende activiteit en we zijn enthousiast dat we hier een missie naartoe kunnen sturen, waarmee we onze toewijding aan het waarnemen en helpen consolideren van democratische processen in de OVSE-regio opnieuw bevestigen," zei Karimi.

Zie hier de gezamenlijke [persverklaring](#) van OVSE/ODIHR, OVSE PA, het Europees Parlement en PACE en het uitgebreide [statement](#).